

ΣΥΝΟΨΗ ΠΡΩΤΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΙΚΤΥΟΥ «ΕΛΕΝΗ ΣΚΟΥΡΑ»

για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών
που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες»
στις πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

Θέματα Συνάντησης

- **Εισήγηση** από το Μέλος της Εκτελεστικής Γραμματείας και Υπεύθυνη για ζητήματα Ισότητας των Φύλων της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, κ. Σπυριδούλα Λάγιου.
- **Εισήγηση** από τη Γενική Γραμματέα του Πανελλαδικού Συνδέσμου Παραπληγικών και Κινητικά Αναπήρων, κ. Βασιλική Κοφινάκου.
- **Παρουσίαση υλικού** σχετικού με το αντικείμενο της Θεματικής Ομάδας Εργασίας.
- **Τοποθετήσεις-Προτάσεις** των φορέων-μελών της Θεματικής Ομάδας Εργασίας.

Την Πέμπτη 19 Ιουνίου 2013 και ώρα 12.00-14:00 πραγματοποιήθηκε στη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων Υπουργείο Εσωτερικών (Δραγατσανίου 8, 7^{ος} Όροφος), συνάντηση της πρώτης Θεματικής Ομάδας Εργασίας για την **«Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες»** στις πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων του Δικτύου «Ελένη Σκούρα». Η συνάντηση αυτή αποτελεί μέρος των δράσεων δικτύωσης που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του Έργου **«Ενθάρρυνση και υποστήριξη της συμμετοχής των γυναικών σε θέσεις πολιτικής ευθύνης και εκπροσώπησης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο πολιτικής»** (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση»), που υλοποιεί το Κέντρο Ερευνών ως Τελικός Δικαιούχος.

Στη συνάντηση συμμετείχαν οι ακόλουθοι εκπρόσωποι φορέων:

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα»
για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**» στις
πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας: Ουρανία Παπαϊωάννου (Αντιπρόεδρος ΔΣ), Ειρήνη Μάρη (Υπεύθυνη Έργου), Σοφία Μανδηλαρά (Μέλος Ομάδας Έργου), Ναυσικά Μοσχοβάκου (Μέλος Ομάδας Έργου)

Γραφείο Ισότητας ΕΝΠΑ: Ελένη Νταλάκα

Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία: Σπυριδούλα Λάγιου

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης: Θεοδώρα Γιαννή

Ένωση Αφρικανών Γυναικών: Lawretta Macauley, Esther Oko

Εργαστήριο Σπουδών Φύλου-Πάντειο Πανεπιστήμιο: Παρασκευή Τουρή Πανελλαδικός

Κοινωνική Αρωγή Ελλάδος: Καλλιρρόη Νίκολη

ΠΑΣΟΚ-Τομέας Γυναικών: Ντίνα Μαντζουράνη

Όμιλος Unesco Δήμου Αμαρουσίου Περιφέρειας Αττικής: Βασιλεία Αθανασιάδου

Παναθηναϊκή Οργάνωση Γυναικών: Λίλιαν Ζέλλου

Πανελλήνιος Σύλλογος με Καρκίνο του Μαστού «Άλμα Ζωής»: Παρασκευή Μιχαλοπούλου

Σύνδεσμος Παραπληγικών και Κινητικά Αναπήρων: Βασιλική Κοφινάκου.

Αρχικά, στη συνάντηση οι συμμετέχοντες/ουσες παρουσίασαν τους φορείς που εκπροσωπούν και αναφέρθηκαν στις δραστηριότητες που αναπτύσσουν. Στη συνέχεια, η κ. Ειρήνη Μάρη, Υπεύθυνη Έργου, ενημέρωσε για την εξέλιξη του Έργου και ειδικότερα για την πραγματοποίηση της 2^{ης} Ολομέλειας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα» και των συναντήσεων των θεματικών ομάδων εργασίας στη Θεσσαλονίκη. Η κ. Μάρη υπενθύμισε στις συμμετέχουσες ότι στην προηγούμενη συνάντηση της συγκεκριμένης θεματικής ομάδας εργασίας είχαν οριστεί οι ευπαθείς ομάδες στις οποίες θα επικεντρωθούν οι εργασίες της θεματικής ομάδας και επιπλέον είχε γίνει προσπάθεια για αποσαφήνιση του όρου «πολλαπλές διακρίσεις», προκειμένου να τεθεί ένα κοινό πλαίσιο ανάπτυξης προβληματισμού και συζήτησης. Στη συνέχεια, η κ. Μάρη επεσήμανε ότι κατά τη διάρκεια της τρέχουσας συνάντησης, όπως προκύπτει και από το σχετικό Υποστηρικτικό Υλικό που εκπονήθηκε από την Ομάδα Έργου και αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του Έργου (www.gynaikes-politiki.gr), η συζήτηση θα εξειδικευθεί στις γυναίκες με αναπηρίες, ενώ ταυτόχρονα θα πραγματοποιηθεί και σύντομη αναφορά στις ηλικιωμένες γυναίκες, έχοντας ως βάση το σχετικό υλικό που απέστειλε το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Εν συνεχεία το λόγο έλαβε η Αντιπρόεδρος του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας, κ. Παπαϊωάννου, η οποία έθεσε προς συζήτηση τον προβληματισμό της σχετικά

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα»
για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες» στις
πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

με το αν πρέπει οι γυναίκες που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες και ειδικότερα οι γυναίκες με αναπηρία να αντιμετωπίζονται ξεχωριστά ή αν τελικά μια τέτοια αντιμετώπιση συμβάλλει στην περαιτέρω περιθωριοποίησή τους.

Οι εκπρόσωποι των φορέων τοποθετήθηκαν σχετικά με τον προβληματισμό που τέθηκε επισημαίνοντας ότι υπάρχει ανάγκη διατύπωσης εξειδικευμένων αιτημάτων και προτάσεων για τις γυναίκες με αναπηρία, καθώς οι γυναίκες αυτές έχουν ιδιαίτερες ανάγκες, διαφέρουν αναφορικά με το βαθμό αποδοχής τους από το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, αποτελούν ένα μικρό ποσοστό και επομένως τα αιτήματά τους –εφόσον δεν τεθούν χωριστά– πιθανώς να μην ακουστούν ποτέ και επιπλέον τα άτομα αυτά δεν έχουν την ίδια προσβασιμότητα στην ενημέρωση και την πληροφόρηση και άρα δεν έχουν την ίδια αφετηρία με τις υπόλοιπες γυναίκες. Επιπλέον, οι εκπρόσωποι των φορέων σημείωσαν ότι το αίτημα για την από κοινού διεκδίκηση των δικαιωμάτων όλων των γυναικών, προϋποθέτει την ενημέρωση και την εκπαίδευση όλης της κοινωνίας σχετικά με το ζήτημα των ατόμων με αναπηρία, προκειμένου να διασφαλιστεί η υπεράσπιση των δικαιωμάτων **και** αυτής της ομάδας.

Στο σημείο αυτό η κ. Μάρη έδωσε το λόγο στο Μέλος της Εκτελεστικής Γραμματείας και Υπεύθυνη για ζητήματα Ισότητας των Φύλων της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, κ. **Σπυριδούλα Λάγιου**, προκειμένου να πραγματοποιήσει την εισήγησή της:

«Αξιότιμοι κυρίες και κύριοι ονομάζομαι Σπυριδούλα Λάγιου, είμαι μέλος της Εκτελεστικής Γραμματείας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία.

Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία αποτελεί τον τριτοβάθμιο κοινωνικό και συνδικαλιστικό φορέα των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους στη χώρα, κοινωνικό εταίρο της ελληνικής Πολιτείας σε ζητήματα αναπηρίας και ιδρυτικό μέλος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (European Disability Forum) που αποτελεί τον μεγαλύτερο φορέα εκπροσώπησης των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η σημασία που η Συνομοσπονδία δίνει στα ζητήματα φύλου επιβεβαιώνεται από τη θέση μου στην Εκτελεστική Γραμματεία της Ε.Σ.Α.μεΑ. ως υπεύθυνης σε θέματα ισότητας των φύλων, γυναικών με αναπηρία και μητέρων παιδιών/ατόμων με αναπηρία.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά το ΚΕΘΙ για την πρόσκληση που απηύθυνε στη Συνομοσπονδία, δίνοντάς μας έτσι τη δυνατότητα να μιλήσουμε για την ευπαθή ομάδα των γυναικών με αναπηρία, οι οποίες υφίσταται διπλή διάκριση λόγω αναπηρίας και λόγω φύλου και ως εκ τούτου αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες στην προσπάθειά τους να ενταχθούν στην κοινωνία, καθώς και για την ομάδα των μητέρων παιδιών/ατόμων με αναπηρία που η απαιτητική φροντίδα

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα» για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες» στις πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

των παιδιών τους σε συνδυασμό με την έλλειψη υποστηρικτικών υπηρεσιών δημιουργεί ανυπέρβλητα επίσης εμπόδια στην κοινωνική τους ένταξη.

Αυτό που πρέπει να γίνει κατανοητό είναι ότι εάν οι γυναίκες υπο-εκπροσωπούνται στα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων, τότε οι γυναίκες με αναπηρία είναι σχεδόν απύσες και αυτό διότι υφίστανται ποικίλους ιδεολογικούς και δομικούς αποκλεισμούς.

Η ένταξη στα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων προαπαιτεί την κοινωνική ένταξη. Αυτό σημαίνει ότι πληθυσμιακές ομάδες που αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού, όπως είναι οι γυναίκες με αναπηρία και οι μητέρες παιδιών/ατόμων με αναπηρία, ταυτόχρονα αποκλείονται και από τα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων.

Ειδικότερα, όσον αφορά στις γυναίκες με αναπηρία και με χρόνιες παθήσεις η κοινωνική ένταξή τους και ως εκ τούτου η ένταξή τους στα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων εμποδίζεται εξαιτίας:

α) του αποκλεισμού τους από την αγορά εργασίας με τις δραματικές συνέπειες που αυτός επιφέρει στη συμμετοχή τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι,

β) της έλλειψης προσβασιμότητας στο δομημένο περιβάλλον καθώς και στην ενημέρωση/πληροφόρηση.

γ) της έλλειψης ποιοτικών υπηρεσιών υγείας, που είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση της ποιότητας της ζωής τους και ως εκ τούτου για τη διεκδίκηση της συμμετοχής τους σε όλες τις δραστηριότητες της κοινωνικής ζωής.

Όσον αφορά στις μητέρες παιδιών με αναπηρία, από την μια μεριά η απαιτητική φροντίδα του μέλους με αναπηρία της οικογένειάς τους την οποία συνήθως αυτές επωμίζονται και από την άλλη η αποτυχία της ελληνικής Πολιτείας να θεσπίσει και να παράσχει υπηρεσίες υποστήριξης, τις οδηγεί στον αποκλεισμό από την εργασία και την κοινωνική ζωή και ως εκ τούτου στον αποκλεισμό από τα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων.

Τι να πούμε δε για τις γυναίκες με αναπηρία που διαβιούν στα ιδρύματα, οι οποίες αποτελούν τις πιο αποκλεισμένες μεταξύ των αποκλεισμένων; Αυτές όχι μόνο δεν μπορούν να συμμετέχουν στα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων, αλλά δεν μπορούν καν να αποφασίζουν για την ίδια τους τη ζωή, βιώνοντας πολύ συχνά ακραίες και βίαιες συμπεριφορές οι οποίες καταρρακώνουν την ανθρώπινη αξιοπρέπειά τους.

Αυτό που ως Συνομοσπονδία έχουμε διαπιστώσει είναι ότι:

- η αναπηρία δεν εντάσσεται οριζόντια στα ζητήματα ισότητας του φύλου (disability mainstreaming) και ως εκ τούτου οι πολιτικές, τα μέτρα και τα προγράμματα που η Πολιτεία εφαρμόζει για τις γυναίκες αγνοούν τις ανάγκες των γυναικών με αναπηρία και των μητέρων

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα»
για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες» στις
πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

παιδιών/ατόμων με αναπηρία.

- η εθνική νομοθεσία δεν περιλαμβάνει ειδικές προστατευτικές διατάξεις για τις δύο προαναφερθείσες ομάδες, ακόμη και όταν αυτές οι διατάξεις αφορούν στις γυναίκες χωρίς αναπηρία.

Εξαιτίας των ανωτέρω θα λέγαμε ότι τα ζητήματα που αφορούν στις ομάδες γυναικών που εμείς εκπροσωπούμε δεν παρουσιάζουν καμία απολύτως εξέλιξη τα τελευταία χρόνια. Αντιθέτως παρατηρούμε αύξηση των διακρίσεων σε βάρος των ατόμων με αναπηρία και συρρίκνωση των κατοχυρωμένων δικαιωμάτων τους λόγω της δεινής οικονομικής κρίσης που πλήττει τη χώρα και της «εξαφάνισης» του κοινωνικού κράτους ως αποτέλεσμα των μνημονιακών υποχρεώσεων. Σε ένα περιβάλλον που αυξάνονται οι διακρίσεις, τα εμπόδια που αφορούν στη συμμετοχή στα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων μεγεθύνονται δραματικά.

Για τη βελτίωση της θέσης των γυναικών που εκπροσωπούμε στην ελληνική κοινωνία και για την προώθηση του ανθρωπίνου δικαιώματος τους στη συμμετοχή στα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων απαιτείται:

1. Η εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, την οποία η χώρα μας μαζί με το προαιρετικό πρωτόκολλό της έχει επικυρώσει με τον ν.4072/2012, στην οποία περιλαμβάνονται οι παρακάτω επιταγές (βλ. άρθρο 29):

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στα άτομα με αναπηρία πολιτικά δικαιώματα και την ευκαιρία να τα απολαμβάνουν, σε ίση βάση με τους άλλους, και αναλαμβάνουν:

α. Να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες μπορούν να συμμετέχουν, αποτελεσματικά και πλήρως, στην πολιτική και δημόσια ζωή, σε ίση βάση με τους άλλους, άμεσα ή μέσω ελεύθερα εκλεγμένων αντιπροσώπων τους, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος και της ευκαιρίας, για τα άτομα με αναπηρίες, να ψηφίζουν και να εκλέγονται.....

β. Να προάγουν ενεργά ένα περιβάλλον, στο οποίο τα άτομα με αναπηρία μπορούν αποτελεσματικά και πλήρως να συμμετέχουν στο χειρισμό των δημόσιων υποθέσεων, χωρίς διακρίσεις και σε ίση βάση με τους άλλους και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή τους στις δημόσιες υποθέσεις....»

2. Η ένταξη της διάστασης της αναπηρίας σε όλες τις πολιτικές/προγράμματα/μέτρα του φύλου και η ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές/προγράμματα/μέτρα της αναπηρίας, δεδομένου ότι έχει διαπιστωθεί ότι οι πολιτικές ισότητας του φύλου αγνοούν ή αντιμετωπίζουν αποσπασματικά την αναπηρία και οι πολιτικές για την αναπηρία αγνοούν ή αντιμετωπίζουν αποσπασματικά το φύλο.

3. Η εφαρμογή στοχευμένων παρεμβάσεων για την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού των γυναικών με αναπηρία και των μητέρων παιδιών/ατόμων με αναπηρία μέσω της ένταξής τους στον

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα»
για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**» στις
πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

κόσμο της εργασίας. Αξίζει εδώ να επισημανθεί ότι ο Νόμος 3304/2005 για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία μέσω του οποίου ενσωματώθηκε στην εθνική μας νομοθεσία η Οδηγία 78/2000 παρόλο που προστατεύει τα άτομα με αναπηρία από τις «άμεσες» και «έμμεσες» διακρίσεις δεν αντιμετωπίζει καθόλου το ζήτημα της πολλαπλής διάκρισης (π.χ. γυναίκες με αναπηρία). Η Ε.Σ.Α.μεΑ. έχει θέσει επανειλημμένως αυτό το ζήτημα στην ελληνική Πολιτεία.

4. Η παροχή υπηρεσιών υποστήριξης στις μητέρες παιδιών με αναπηρία προκειμένου να μπορούν συνδυάσουν την οικογενειακή με την επαγγελματική και κατ' επέκταση την κοινωνική τους ζωή».

Μετά την τοποθέτηση της κ. Λάγιου, πραγματοποιήθηκε εισήγηση από τη Γενική Γραμματέα του Πανελλαδικού Συνδέσμου Παραπληγικών και Κινητικά Αναπήρων, κ. **Βασιλική Κοφινάκου**, η οποία ανέφερε τα ακόλουθα:

«Κυρίες, Κύριοι, καλησπέρα

Ευχαριστώ για την πρόσκληση στην ομάδα εργασίας του δικτύου **“ΕΛΕΝΗ ΣΚΟΥΡΑ”** για την **“Ενίσχυση της συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, στις πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων”**

Ανήκω στην ομάδα των γυναικών με αναπηρία, είμαι παραπληγική από εικοσαετίας και σήμερα είμαι Γενική Γραμματέας του Πανελλαδικού Συνδέσμου Παραπληγικών και Κινητικά Αναπήρων (ΠΑ.ΣΥ.Π.Κ.Α).

Στην αρχή προσπάθησα να ενημερωθώ από τον αναπηρικό χώρο για έρευνες, στατιστικές που υπάρχουν, άρθρα ή δράσεις που έχουν γίνει και έχουν δώσει έμφαση στη γυναίκα με αναπηρία.

Έψαξα για κάποιο επίσημο στοιχείο που να επισημαίνει τις διακρίσεις που υφίσταται και τα εμπόδια που έχει να αντιμετωπίσει η γυναίκα με αναπηρία και λόγω φύλου και ως άτομο με αναπηρία, στην Ελλάδα.

Κατάφερα να βρω μερικά άρθρα και κάποιες έρευνες, που πραγματοποιήθηκαν λόγω Κοινοτικής Πρωτοβουλίας μέχρι το 2003, μία εκ των οποίων έγινε σε ένα δείγμα 1.386 ατόμων με αναπηρία και το 42% αυτών ήταν γυναίκες και μας δίνει κάποια στοιχεία και σε σχέση με το φύλο. Παρακάτω θα χρησιμοποιήσω ποσοστά από τις έρευνες αυτές, όχι αποδεχόμενη απόλυτα τα αποτελέσματά τους, αλλά ενδεικτικά για να καθορίσω την τάξη μεγέθους των προβλημάτων.

Στη συνέχεια, διάβασα διάφορα άρθρα και απευθύνθηκα σε γυναίκες με αναπηρία, που γνώριζα, προσπαθώντας να μην σας παραθέσω μόνο δικές μου εμπειρίες ή παρατηρήσεις. Φυσικά εμφανίστηκαν μπροστά μου πολλές διακρίσεις και εμπόδια, που κάποια προκύπτουν μόνο λόγω φύλου και άλλα συμβαίνουν σε όλα τα άτομα με αναπηρία αλλά σε μεγαλύτερο βαθμό στις γυναίκες.

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα»
για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**» στις
πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

Η Διεθνής Σύμβαση των δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία, που έχει επικυρωθεί – ψηφιστεί από τη Ελληνική Βουλή, από τον Απρίλη του 2012 (Ν4074), στο άρθρο 6 (Γυναίκες και κορίτσια με αναπηρία) υποχρεώνει τα κράτη – μέλη, αφού αναγνωρίσουν την πολλαπλή διάκριση την οποία υφίστανται οι γυναίκες και τα κορίτσια με αναπηρία, να πάρουν μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν σε αυτές την πλήρη και ίση απόλαυση όλων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών του.

Η **εκπαίδευση** ενός κοριτσιού με αναπηρία είναι το πρώτο προσόν για την μετέπειτα πορεία του. Πρέπει να γίνει κατανοητό στο περιβάλλον του παιδιού, στους εκπαιδευτές αλλά και σε όλη την κοινωνία ότι η παροχή μόρφωσης ή η εκμάθηση μιας τέχνης στο κορίτσι είναι το κυριότερο εφόδιο για τη μετέπειτα πορεία του. Η αναγνώριση και ανάπτυξη των ικανοτήτων του είναι κυρίαρχος στόχος. Δεν είναι δυνατόν να κυριαρχεί η αδιαφορία και ο εφησυχασμός στον τομέα της εκπαίδευσης.

Μια γυναίκα μου αναφέρει “Από τη παιδική μου ακόμα ηλικία, απ τα σχολικά χρόνια οι περισσότεροι δάσκαλοι και καθηγητές πίστευαν ότι εφόσον είμαι σε καρότσι έχω και νοητικά προβλήματα, παρ όλο που η ομιλία μου είναι κανονική, προσπαθούσαν λοιπόν να είναι καλοί μαζί μου με την έννοια ότι δεν είχαν από μένα απαιτήσεις ή δε με εξέταζαν, αλλά είχαν την “ευαισθησία” να μου βάλουν ένα μέτριο ως καλό βαθμό για να “χαρώ”. Εγώ από την άλλη ήμουν ντροπαλό παιδί και επαναπαυόμουν σ’ αυτό, όταν ο άλλος δεν έχει απαιτήσεις από σένα κι εσύ δε προσπαθείς”.

Μια άλλη θυμάται ότι “η δασκάλα της δεν την “σήκωνε” στον πίνακα γιατί είχε κινητικά προβλήματα και θα αργούσε λίγο παραπάνω από τα άλλα παιδιά να φτάσει”.

Πώς όμως αυτό το κορίτσι θα προσπαθήσει να αναγνωρίσει, να αναπτύξει τις ικανότητές του, αν “η μηδενική” προσπάθεια είναι αρκετή για το περιβάλλον του;

Οι οικογένειες των κοριτσιών με αναπηρία πρέπει να είναι υποστηρικτικές στο θέμα της εκπαίδευσης, να μην είναι μοναδικός στόχος η αυτοεξυπηρέτηση αλλά η ανάπτυξη των δυνατοτήτων της στο μεγαλύτερο βαθμό.

Η πολιτεία δυστυχώς, δεν καταφέρνει να εξασφαλίσει την σωστή και πλήρη λειτουργία των ειδικών σχολείων (υπάρχει έλλειψη υποδομών, εκπαιδευτών, προβλήματα στη μεταφορά μαθητών κ.ά.), ούτε έχει οργανώσει την συνύπαρξη των παιδιών με αναπηρία με τα υπόλοιπα παιδιά σε κανονικά σχολεία, όπου αυτή είναι δυνατή. Υπάρχει έλλειψη διερμηνείας, αναγκαίων διδακτικών μέσων, ψυχολογικής υποστήριξης, ειδικευμένου προσωπικού, κ.ά.

Επίσης μεγάλες δυσκολίες έχει να αντιμετωπίσει η νέα με αναπηρία που θα θελήσει να συνεχίσει τις σπουδές της σε ανώτερο επίπεδο. Θα πρέπει ήδη να έχει αποδείξει τις ικανότητές της, να υπάρχει μια οικογένεια δίπλα της να την βοηθά με σχετικά καλή οικονομική κατάσταση και να υπάρχει κοντινό Πανεπιστήμιο.

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα» για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**» στις πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

Η έλλειψη οργάνωσης και εφαρμογής προγραμμάτων **αυτόνομης διαβίωσης** στη χώρα μας είναι άλλο ένα μεγάλο εμπόδιο για μια νέα με αναπηρία, που ζει στην επαρχία και θα ήθελε να πάει σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα για να σπουδάσει ή να εργαστεί.

Τελικά, παρ' όλες τις δυσκολίες, το 9% των γυναικών με αναπηρία έχει τελειώσει ΤΕΙ, το 15% ΑΕΙ και το 1,5% έχει μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο στη χώρα μας. Φυσικά στην πλειοψηφία τους, αυτές οι γυναίκες έχουν υποστηρικτικό οικογενειακό περιβάλλον και ζουν σε μεγάλα αστικά κέντρα.

Στη χώρα μας **για να εργαστεί μια γυναίκα με αναπηρία** θα πρέπει κυρίως να έχει τη στήριξη του οικογενειακού της περιβάλλοντος, όσα προσόντα και αν έχει. Σπάνια η πολιτεία προκηρύσσει θέσεις εργασίας για ΑμεΑ, παρά το νόμο που ορίζει ετήσιο διαγωνισμό. Οι τελευταίοι επιτυγχόντες ανάλογου διαγωνισμού ΑΣΕΠ περιμένουν από το 2008 τον διορισμό τους.

Αν και το 88% των ανάπηρων γυναικών επιθυμεί να εργαστεί, δουλεύει μόνο το 33% αυτών και το υπόλοιπο 67% είναι άνεργες. Από τα ΑμεΑ που επιθυμούν να εργαστούν και έχουν τα ανάλογα προσόντα, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι κατά 5% μεγαλύτερο από αυτό των αντρών.

Το 55% αξιοποιεί προσωπικές ή οικογενειακές γνωριμίες για την εξεύρεση εργασίας. Από τις εργαζόμενες γυναίκες με αναπηρία το 23% δουλεύει στο Δημόσιο και το υπόλοιπο 77% στον ιδιωτικό τομέα.

Η έκφραση "επαγγελματική ανέλιξη" θεωρήθηκε σαν αστείο από τις γυναίκες με αναπηρία που απευθύνθηκα, παρόλο που οι περισσότερες είχαν τα απαραίτητα προσόντα για να έχουν διοικητικές θέσεις στην εργασία τους.

Μου γράφει μια φίλη με αναπηρία "Έχει τύχει να δουλέψω σε περιβάλλοντα που απαιτούσαν αρκετό "μανατζερλίκι", συχνά δεν μπορούσα να επιβληθώ ως "στέλεχος" ή "επαγγελματίας", γιατί με αντιμετώπιζαν ως το γλυκό χαμογελαστό κοριτσάκι που έχει αναπηρία". Κομμάτι της κοινωνίας μας, κυρίως οι ηλικιωμένοι, δεν αποδέχεται ακόμα ότι η γυναίκα με αναπηρία είναι ικανή να εργαστεί ακόμη και αν την δει σε συγκεκριμένη και υπεύθυνη θέση εργασίας.

Η εμπειρία μας δείχνει ότι η κοινωνία μας, αποδέχεται πιο εύκολα την εικόνα ενός άντρα με αναπηρία να δουλεύει και τον αμφισβητεί λιγότερο από ότι την γυναίκα με αναπηρία.

Για την γυναίκα με αναπηρία οι **προσωπικές σχέσεις** και η **δημιουργία οικογένειας** θεωρείται μεγάλη επιτυχία, γιατί ακόμη και αν ξεπεράσουν το εμπόδιο της μειωμένης αυτοπεποίθησης – αυτοεκτίμησης, που τους έχει καλλιεργηθεί από τα παιδικά τους χρόνια, ακόμη και αν καταφέρουν να βρουν σύντροφο, έχουν να αντιμετωπίσουν την απόρριψη από την οικογένεια και το φιλικό περιβάλλον του άντρα, που οφείλονται σε στερεότυπα και προκαταλήψεις που επικρατούν στην κοινωνία μας.

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα» για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**» στις πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

Συχνά βλέπω στα μάτια των άλλων (συχνότερα μάλιστα στα μάτια των μεγαλύτερων γυναικών) την έκπληξη, όταν τους λέω ότι έχω οικογένεια, άντρα και δύο παιδιά.

Είναι μια εικόνα σπάνια στην κοινωνία μας, αφού το 70% των ατόμων με αναπηρία είναι άγαμοι, το 5% διαζευγμένοι και λιγότερο από 1% χήροι, δηλαδή το 76% δεν έχουν δική τους οικογένεια.

Από αυτούς το 53% των εγγάμων και το 70% των διαζευγμένων είναι γυναίκες. Είναι εμφανές ότι είναι συχνότερα τα διαζύγια στα ζευγάρια που είναι η γυναίκα ανάπηρη, από όταν την αναπηρία την έχει ο άντρας. Αυτό εν μέρει, οφείλεται και στο ότι η κοινωνία μας αποδέχεται πιο εύκολα την εικόνα “ο άντρας να αφήνει μια ανάπηρη γυναίκα” από ότι το αντίστροφο και επιπλέον οι Ελληνίδες τείνουν να είναι πιο προστατευτικές απέναντι σε έναν ανάπηρο σύντροφο, από ότι οι Έλληνες!

Θεωρητικά δεν υπάρχει διαφορετικό νομικό πλαίσιο για τις γυναίκες με αναπηρία στη χώρα μας. Όμως σε μια πολύ σημαντική πλευρά της ζωής μιας γυναίκας, στην προσπάθειά της να δημιουργήσει οικογένεια, αν η ίδια δεν μπορεί να κάνει παιδιά και προσπαθήσει να υιοθετήσει ένα παιδί, τότε δυστυχώς στην Ελλάδα αντιμετωπίζει έναν τοίχο.

Δεν επιλέγεται μια γυναίκα με αναπηρία για μητέρα παιδιού από τους επίσημους φορείς, όποια και αν είναι η αναπηρία της, το οικονομικό και μορφωτικό επίπεδό της, παρά μόνο σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις, π.χ αν ζητήσει να υιοθετήσει παιδί με αναπηρία. Δεν υπάρχει ισότιμη αντιμετώπιση, η αναπηρία έρχεται πάντα εμπρός στην κρίση των υπευθύνων, που δεν κρίνουν τα υπόλοιπα στοιχεία των μελλοντικών γονέων και τις δυνατότητές τους να μεγαλώσουν σωστά ένα παιδί.

Η μη δημιουργία ή διατήρηση της οικογένειας έχει μεγάλη επίδραση στην προσωπικότητα και την ζωή εν γένει των γυναικών με αναπηρία.

Η έλλειψη τέκνων (το 75% των ΑμεΑ δεν έχει παιδιά), έχει σαν αποτέλεσμα την ελλιπή φροντίδα των ατόμων με αναπηρία σε μεγάλη ηλικία από το οικείο περιβάλλον, που συνεπάγεται φυσικά αυξημένες υποχρεώσεις από τους κρατικούς φορείς.

Συχνά ακούμε, δίχως όμως να υπάρχουν επίσημες καταγραφές και στατιστικά στοιχεία, περιστατικά **κακομεταχείρισης**.

Η κακομεταχείριση μπορεί να είναι σωματική, σεξουαλική, συναισθηματική, κοινωνική ή οικονομική.

Ένα κορίτσι με αναπηρία είναι ευάλωτο στη βία από την παιδική του ηλικία. Γίνεται πιο συχνά στόχος ακόμη και στο σχολικό περιβάλλον. Πέφτει θύμα βιασμού, που συμβαίνει συχνότερα αν η αναπηρία της δεν της επιτρέπει να εκφραστεί, να μιλήσει, να δώσει μια αξιόπιστη μαρτυρία.

Περιστατικά βίας και κακομεταχείρισης γυναικών με αναπηρία παρουσιάζονται και στο οικογενειακό και στο ιδρυματικό περιβάλλον.

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα» για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**» στις πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

Η ψυχολογική κακοποίηση και απόρριψη κυρίως από το οικογενειακό περιβάλλον οδηγεί στη μείωση της αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησής τους. Πολλές θεωρούν δίκαιη τη συμπεριφορά της κοινωνίας και την απόρριψή τους και άλλες δεν αναγνωρίζουν καμία διάκριση.

Σε μεγάλο αριθμό γυναικών με αναπηρία δεν επιτρέπεται η οικονομική διαχείριση της προσωπικής τους ή της οικογενειακής περιουσίας, με αποτέλεσμα να μην είναι ποτέ ανεξάρτητες .

Λίγες είναι αυτές που θα αντιδράσουν σε μια άσχημη σχέση ζητώντας την ανεξαρτησία τους, ακόμη και αν υφίστανται κακοποίηση, γιατί δεν υποστηρίζονται ουσιαστικά, από το υπόλοιπο περιβάλλον και την πολιτεία.

Η έλλειψη ενημέρωσης των γυναικών με αναπηρία, για **ιατρικά** και σεξουαλικά θέματα έχουν σαν αποτέλεσμα την ελλιπή περίθαλψη και την ακόμη πιο μειωμένη πρόληψη ασθενειών.

Το ποσοστό για τις αναγκαίες ιατρικές δαπάνες, που καλυπτόταν, πριν από δέκα χρόνια από το κράτος ήταν το 60% του συνόλου, ενώ το υπόλοιπο το έδινε η οικογένεια. Σήμερα το ποσοστό που δίνει η πολιτεία είναι πολύ μικρότερο, αν λάβουμε υπόψη μας την μείωση των ιατροφαρμακευτικών παροχών από τον ΕΟΠΥΥ. Αν δε αναλογιστούμε την ανεργία, που είναι μεγαλύτερη στις οικογένειες που έχουν μέλος με αναπηρία από ότι στο γενικό πληθυσμό , συμπεραίνουμε ότι πολλές γυναίκες με αναπηρία έχουν πλέον μικρή ή καθόλου κάλυψη των ιατροφαρμακευτικών τους αναγκών.

Σε όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω υπάρχουν **διαβαθμίσεις ανάλογα με τις συνθήκες ζωής**, το τόπο διαμονής ή το περιβάλλον των γυναικών με αναπηρία.

Σημαντικό ρόλο παίζει αν η αναπηρία τους είναι εκ γενετής (περίπου το 35%) ή επίκτητη (δηλ. έχει προέλθει από ασθένειες, ατυχήματα, προσωπικά προβλήματα, χρήση ουσιών κ.ά) .

Αν αποκτήθηκε σε μικρή ηλικία ή σε μεγαλύτερη, πριν ή μετά την απόκτηση προσόντων, εργασίας, οικογένειας.

Παραδείγματος χάριν το ανεβασμένο μορφωτικό επίπεδο του ατόμου με αναπηρία, της οικογένειας του και του κοινωνικού περιβάλλοντος βοηθά στη μείωση των διακρίσεων και των εμποδίων που θα αντιμετωπίσει ώστε να γίνει ενεργός πολίτης.

Αν όμως **συνδυάσουμε την ύπαρξη της αναπηρίας** με τη δύσκολη οικονομική κατάσταση, τη φτώχεια, που στις γυναίκες είναι συχνότερη, τη συνύπαρξη με άλλο ΑμεΑ (στο 19% των οικογενειών με άτομο με αναπηρία υπάρχει και άλλο άτομο με αναπηρία - σύντροφος ή παιδί) ή αν ανήκει η γυναίκα σε μια ακόμα ευπαθή κοινωνική ομάδα (όπως μετανάστες, μονογονεϊκές οικογένειες, εξαρτημένοι από ουσίες κ.ά), τότε τα πάντα επιδεινώνονται και ο βαθμός δυσκολίας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους πολλαπλασιάζεται. Δυστυχώς το 7,5% των ατόμων με αναπηρία ανήκει σε μια ακόμη ευπαθή ομάδα.

Για να μειώσουμε λοιπόν τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη μειωμένη κοινωνική συμμετοχή των γυναικών με αναπηρία και για να τις μετατρέψουμε σε πραγματικά **ενεργούς πολίτες**, δεν

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα»
για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**» στις
πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

πρέπει να ασχοληθούμε μόνο με την αντιμετώπιση των δυσκολιών που επιφέρει η αναπηρία και την φυσική τους αποκατάσταση, αλλά να δημιουργήσουμε καλύτερες συνθήκες για την αυτοεξυπηρέτηση, την απόκτηση μόρφωσης ή εξειδίκευσης, την ανάδειξη των ικανοτήτων τους, την απόκτηση εργασίας και διατήρηση αυτής, τη δημιουργία προσωπικών σχέσεων, οικογένειας, την απόκτηση τέκνων, την ενημέρωση τους και την παροχή βοήθειας αντιμετώπισης της βίας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ας δούμε πρώτα τι επιβάλλει η Σύμβαση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Σύμφωνα λοιπόν με τη σύμβαση, η πολιτεία αναγνωρίζει την ισότητα των πολιτών και απαγορεύει τις διακρίσεις (άρθρο 5). Ακόμη πρέπει να λάβει μέτρα που θα στοχεύουν στην εξασφάλιση της πλήρους ανάπτυξης, προόδου και ενδυνάμωσης των κοριτσιών και γυναικών με αναπηρία, καθώς επίσης και στην εγγύηση της άσκησης και απόλαυσης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών αρχών της ελευθερίας του (άρθρο 6)

Το κράτος οφείλει να αφυπνίσει την κοινωνία ώστε να καταπολεμηθούν στερεότυπα, προκαταλήψεις και επιβλαβείς πρακτικές που βασίζονται στο φύλο. Να αναδείξει τις δυνατότητες, προσόντα των ανάπηρων γυναικών και τη συνεισφορά τους στην αγορά εργασίας. Ακόμη οφείλει να οργανώσει εκστρατείες ώστε να καλλιεργηθεί το αίσθημα αποδοχής των ΑμεΑ και των δικαιωμάτων τους, την υιοθέτηση σε όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού συστήματος. Να ενθαρρύνει τα ΜΜΕ να προβάλουν με συνεπή τρόπο και σεβασμό τα ΑμεΑ και να προωθήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα αφύπνισης (άρθρο 8)

Είναι υποχρέωση της πολιτείας να προσφέρει ένα προσβάσιμο δομημένο ή μη περιβάλλον, να βοηθήσει τα ΑμεΑ να μετατρέψουν σε προσβάσιμη την κατοικία τους ή τον εργασιακό τους χώρο. Να τους προσφέρονται όλα τα απαραίτητα μέσα ώστε να έχουν πρόσβαση σε όλες τις πιθανές δραστηριότητές τους ως ενεργοί πολίτες (άρθρο 9).

Το άρθρο 18 μιλάει για την εκμετάλλευση, τη βία και την εξαπάτηση λόγω φύλου και ζητάει από τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα που να εστιάζουν στη γυναίκα για να εξασφαλίσουν ότι περιστατικά βίας και κακοποίησης κατά των ΑμεΑ θα γνωστοποιούνται, διερευνώνται και διώκονται, όπου είναι απαραίτητο. Θα υποστηρίζονται τα ΑμεΑ κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων ανατροφής των παιδιών.

Αναγνωρίζεται το δικαίωμα των ΑμεΑ να δημιουργούν οικογένεια, εφόσον υπάρχει ελεύθερη και πλήρη συγκατάθεση των συζύγων (άρθρο 23 Σεβασμός στην οικογένεια)

Επιπλέον στο άρθρο 28, που αφορά το ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας, αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν την πρόσβαση των γυναικών και κοριτσιών με αναπηρία στα προγράμματα κοινωνικής προστασίας και εξάλειψης της φτώχειας.

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα»
για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες» στις
πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

Κυρώνοντας λοιπόν πέρυσι η Βουλή των Ελλήνων την παραπάνω Σύμβαση αναλάβαμε αυτόματα και τις υποχρεώσεις που ορίζει. Πρέπει λοιπόν να προχωρήσουμε στην υλοποίηση όσων υπογράψαμε.

Ξεκινώντας με την επίσημη, ολοκληρωμένη και συστηματική **καταγραφή** των ατόμων με αναπηρία, του είδους αυτής και του φύλου τους.

Είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν **πολιτικές πρόληψης της αναπηρίας** με την παροχή ιατρικής περίθαλψης και προληπτικής ιατρικής, με συνεχείς ενημερώσεις και ελέγχους ώστε να εφαρμόζονται τα μέτρα ασφάλειας στους χώρους εργασίας, στους δρόμους (οδική ασφάλεια) κ.ά.

Απαιτείται η συνεχής **ενημέρωση** και δράσεις με σκοπό **την αποδοχή** των ανάπηρων από την κοινωνία σε όλα τα επίπεδα (εκπαιδευτικό, εργασιακό, κοινωνικό).

Σημαντική είναι η ενημέρωση για το **δικαίωμα συμμετοχής** των γυναικών με αναπηρία στη ζωή, στην εκπαίδευση, στη δουλειά, στη δημιουργία και σωστή λειτουργία της οικογένειας, στη διασκέδαση και στον τουρισμό.

Είναι ευκαιρία να χρησιμοποιηθούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για την επιμόρφωση της κοινωνίας και τη θετική αλλαγή νοοτροπιών.

Απαραίτητη είναι η προώθηση του δικαιώματος ισότιμης συμμετοχής στην εκπαιδευτική διαδικασία, με τη **δημιουργία προσβάσιμων χώρων και υποδομών**, με παροχή διερμηνείας, ψυχολογικής στήριξης, όλων των μέσων διδασκαλίας, του απαραίτητου ειδικευμένου εκπαιδευτικού προσωπικού, με σχεδιασμένα προγράμματα κατάρτισης κ.ά.

Πρέπει να γίνει επιπλέον μελέτη, ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων **αυτόνομης , ανεξάρτητης διαβίωσης**.

Η ενημέρωση των κοριτσιών και γυναικών με αναπηρία για την **αναγνώριση της κακοποίησης** και προτροπή ώστε η παθούσα να ζητήσει βοήθεια, είναι το πρώτο βήμα. Στη συνέχεια απαιτείται η δημιουργία **υπηρεσίας αντιμετώπισης βίας** και υποστήριξης των κακοποιημένων ανάπηρων γυναικών.

Ακόμη είναι απαραίτητη η **εκπαίδευση των ατόμων που εξυπηρετούν το κοινό** σε δικαστήρια, νοσοκομεία, δημόσιες υπηρεσίες, μέσα μεταφοράς, τουριστικές επιχειρήσεις κλπ ώστε να εξυπηρετούν γυναίκες με οιαδήποτε είδους αναπηρία (οπτική, ακουστική, κινητική, νοητική, ψυχική).

Ακόμη πρέπει να εκπαιδεύονται τα άτομα που παρέχουν πρώτες βοήθειες (ιατρικές, οδική ασφάλεια, αστυνομία, πυροσβεστική) στην αντιμετώπιση γυναικών με αναπηρία που βρίσκονται σε έκτακτη ανάγκη.

Η πολιτεία πρέπει να φροντίσει για τη δημιουργία προγραμμάτων **στήριξης μιας μητέρας με αναπηρία**, ή μητέρας ανάπηρου παιδιού. Να παρέχεται μειωμένο ωράριο ή ειδικές άδειες, όπου

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα» για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**» στις πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

απαιτείται. Να διατηρηθούν και αν είναι δυνατόν να πολλαπλασιαστούν οι χώροι δημιουργικής απασχόλησης παιδιών (ΚΔΑΠ) ή ανάπηρων παιδιών (ΚΔΑΠ – ΜΕΑ), που δυστυχώς σήμερα συρρικνώνονται. Να υπάρχουν διευκολύνσεις στη μεταφορά των παιδιών στις διάφορες δραστηριότητές τους.

Να δοθεί **προτεραιότητα στη μητέρα με αναπηρία** στα τμήματα των βρεφονηπιακών σταθμών ολοκληρωμένης φροντίδας ανεξάρτητα εργασιακής και κοινωνικοοικονομικής κατάστασης της.

Να προστατευτεί η εργαζόμενη με αναπηρία από τη συρρίκνωση των Δημόσιων υπάλληλων ή τις μειώσεις προσωπικού στο ιδιωτικό τομέα.

Είναι αναγκαίος ο **σχεδιασμός νέων θέσεων εργασίας** που θα προορίζονται για γυναίκες με αναπηρία, η ενημέρωση – ευαισθητοποίηση εργοδοτικών οργανώσεων, εργοδοτών και η στήριξή τους με ειδικά προγράμματα ώστε να προσλαμβάνουν γυναίκες με αναπηρία ή οι ίδιες να αναπτύσσουν επιχειρηματική δραστηριότητα.

Στο τέλος άφησα την **εξασφάλιση προσβασιμότητας** παντού. Ο νέος οικοδομικός κανονισμός, που ψηφίστηκε τον Απρίλη του 2012, ορίζει ότι **μέχρι το 2020** όλα τα δημόσια κτίρια, τα ιδιωτικά συνάθροισης κοινού και οι ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι πρέπει να είναι προσβάσιμοι (μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει ούτε η καταγραφή των αναγκών). Η καταληκτική ημερομηνία πρέπει να διασφαλιστεί με την επιβολή κυρώσεων, ώστε να μη βρεθούμε το 2020 στην ανάγκη παράτασης της ή μη εφαρμογής του νόμου. Είναι σημαντικό να βοηθάει η πολιτεία τη γυναίκα με αναπηρία ώστε να ενημερωθεί σωστά για να μετατρέψει την οικία της σε πλήρως λειτουργική ανάλογα με την αναπηρία της, έχοντας και την ανάλογη οικονομική στήριξη. Κύριο μέλημα της πολιτείας είναι να δημιουργήσει την **“αλυσίδα προσβασιμότητας”** δηλαδή την άνετη, ανεμπόδιστη κίνηση όλων των πολιτών στις κατοικίες, εργασιακούς χώρους, τους δρόμους, τα μέσα μαζικής μεταφοράς, τα δημόσια κτίρια, πολιτιστικά κέντρα, τους δημόσιους κοινόχρηστους χώρους (αρχαιολογικούς, πλατείες, πάρκα κ.ά).

Πρέπει η πολιτεία, να μεριμνήσει ουσιαστικά, να κάνει έργα τους νόμους της, γιατί αν η **“αλυσίδα προσβασιμότητας”** σπάσει τότε αυτόματα αχρηστεύονται όλες οι άλλες της κατασκευές, φροντίδες, πολιτικές ενέργειες για να αποτρέψει τον κοινωνικό αποκλεισμό των ανάπηρων γυναικών και να τις μετατρέψει σε ενεργούς πολίτες.

Με την ελπίδα πως δεν σας κούρασα, σας ευχαριστώ για την προσοχή σας και το χρόνο που μου δώσατε».

Ο κύκλος των εισηγήσεων έκλεισε με την κ. **Λίλιαν Ζέλλου**, η οποία –ως μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής της Παναθηναϊκής Οργάνωσης Γυναικών-, παρουσίασε τις απόψεις του

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα»
για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**» στις
πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

φορέα που εκπροσωπεί σχετικό με το αντικείμενο της συνάντησης της θεματικής ομάδας εργασίας. Το κείμενο που παρουσίασε η κ. Ζέλλου εκπονήθηκε σε συνεργασία με την Πρόεδρο της Παναθηναϊκής Οργάνωσης Γυναικών, κ. Μαρία Γιαννίρη:

«Στην Ελλάδα ο αριθμός των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι 1.000.000 συν-πλην.

Η εκπροσώπησή τους σε θέσεις εξουσίας, σε όλους τους τομείς του Δημοσίου βίου, είναι σχεδόν μηδενική. Αυτή η κατάσταση αποτελεί σοβαρό πλήγμα για τον πολιτικό πολιτισμό μας.

Πρέπει να ληφθούν στοχευμένα και πολλαπλά μέτρα, τα οποία να βοηθούν τους συμπολίτες μας, που ανήκουν σ' αυτήν την κατηγορία, για να ξεπεράσουν τα εγγενή προβλήματα και να τους δοθεί η ευκαιρία να αναπτύξουν της ικανότητές τους. Εννοείται ότι οι γυναίκες είναι εντελώς παραγκωνισμένες.

Για να επιτύχει η οποιαδήποτε κυβερνητική πολιτική, πολιτικοκοινωνικής ένταξης, πρέπει να υπάρξει ειλικρινής προσπάθεια κατανόησης και ολιστική αντιμετώπιση του ζητήματος.

A) Το κυριότερο ζήτημα είναι η εξισορρόπηση των υφιστάμενων ανισοτήτων στις ιατρικές παροχές μεταξύ ασφαλισμένων του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα. Από το σημείο αυτό αρχίζουν να υλοποιούνται οι πολιτικές ισότητας των πολιτικών και να δρομολογούνται αξιόπιστες πολιτικές ισότητας των φύλων.

B) Οι πολιτικές εξίσωσης και πλήρους πολιτικοκοινωνικής ένταξης προϋποθέτουν την ύπαρξη Κέντρων Αποκατάστασης, για γρήγορη, σωστή και αποτελεσματική επανένταξη, καθώς και εξορθολογισμό των παροχών για αναλώσιμα, ορθοπεδικών μέσων και τεχνητών βοηθημάτων για τα άτομα με κινητικές δυσκολίες.

Γ) Για να μπορέσουν οι συμπολίτες μας ΑμεΑ να κοινωνικοποιηθούν σε βαθμό που να μπορέσουν να διεκδικήσουν θέσεις εξουσίας σε επιχειρήσεις και πολιτική ζωή, πρέπει να μπορούν να κυκλοφορήσουν. Η έλλειψη προσβασιμότητας στους δημόσιους χώρους, δρόμους, πεζοδρόμια κ.λπ., παρά τις διάφορες διευθετήσεις, είναι προφανής. Η άθλια συμπεριφορά πάρα πολλών ασυνείδητων συμπολιτών μας, οι οποίοι αποφράσσουν τις ειδικές διόδους, γιατί αδιαφορούν για το δράμα των συμπολιτών μας ΑμεΑ, πρέπει να επισημαίνεται και να τιμωρείται παραδειγματικά.

Νόμοι και κανονισμοί υπάρχουν, αλλά πρέπει να εφαρμόζονται. Είναι απολύτως αναγκαία η αυστηρή εφαρμογή του άρθρου 28 του Ν.2831/2000 «περί προσβασιμότητας, όρων αδειοδότησης και για μίσθωση και λειτουργία χώρων στέγασης δημόσιων υπηρεσιών, τραπεζών, κ.λπ.». Για τους ίδιους λόγους απαιτείται η σταδιακή ανανέωση του στόλου των αστικών λεωφορείων.

Δ) Χωρίς παιδεία δεν υπάρχει δυνατότητα κοινωνικής συμμετοχής, οικονομικής ανεξαρτησίας, ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου, ανάπτυξης πολιτικού λόγου και κατ' επέκταση πολιτικής δράσης. Στο ζήτημα της εκπαίδευσης ΑμεΑ υπάρχει αδράνεια. Είναι απαραίτητη η

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα»
για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**» στις
πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

επανεξέταση της εκπαιδευτικής νομοθεσίας, ώστε οι ΑμεΑ να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με τους υπόλοιπους πολίτες. Και εδώ τίθεται θέμα προσβασιμότητας στα εκπαιδευτικά κτίρια.

Ε) Είναι εμφανής η αδιαφορία κράτους και πολιτών για την επαγγελματική ένταξη των ΑμεΑ.

Σε εποχές δύσκολες, όπως αυτή την οποία όλοι μας βιώνουμε, το ζήτημα αυτό γίνεται αζεπέραστο. Πρέπει, όμως, να ληφθεί σοβαρά υπόψη στη διαμόρφωση μιας σωστής και αποτελεσματικής αναπτυξιακής πολιτικής. Άνθρωποι χωρίς παιδεία και επαγγελματική δραστηριότητα είναι πολύ δύσκολο να ασχοληθούν και να ασκήσουν πολιτική δραστηριότητα. Ακόμη δυσκολότερο είναι το να γίνουν αποδεκτοί από το εκλογικό σώμα.

Η παιδεία και η γνώση της αγοράς εργασίας είναι δύο βασικοί πυλώνες άσκησης πολιτικής και τα ΑμεΑ πρέπει να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με τους υπόλοιπους πολίτες.

ΣΤ) Απαιτείται εκσυγχρονισμός του Ν. 2643/1998 και θέσπιση νέου συστήματος ποσόστωσης, με ξεχωριστό ποσοστό με τις γυναίκες ΑμεΑ. Είναι δεδομένο ότι όλα όσα ισχύουν για τους βρεφονηπιακούς σταθμούς και τα κέντρα δημιουργικής απασχόλησης των παιδιών, ισχύουν στο ακέραιο και για την περίπτωση που συζητάμε.

Καταλήγοντας, αν δεν υπάρχει ειλικρινής πολιτική βούληση και όχι ευκαιριακή, για την προστασία και την ενδυνάμωση αυτής της κατηγορίας των συμπολιτών μας, είναι τουλάχιστον αστείο και υποκριτικό να συζητάμε για την προώθηση των γυναικών ΑμεΑ στην πολιτική.

Επισημαίνουμε ότι ακόμη και σε περιπτώσεις ελεγχόμενης χρεοκοπίας ενός Κράτους, η υποχρέωση φροντίδας των παιδιών και των ενηλίκων ΑμεΑ παραμένει στο ακέραιο και αποτελεί προτεραιότητα».

Μετά την ολοκλήρωση των εισηγήσεων η κ. Μάρη άνοιξε τον κύκλο της συζήτησης επισημαίνοντας ότι οι τοποθετήσεις των συμμετεχουσών θα πρέπει να επικεντρωθούν στη διατύπωση προτάσεων προκειμένου να καλυφθούν κενά που εντοπίζονται στο θεσμικό πλαίσιο. Η κ. Μάρη παρουσίασε το υποστηρικτικό υλικό που εκπονήθηκε για τους σκοπούς της συνάντησης και επεσήμανε την ανάγκη καταγραφής των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ευπαθείς ομάδες, ώστε να είναι ορθά στοιχειοθετημένες οι προτάσεις που θα διατυπωθούν.

Στο σημείο αυτό, το λόγο έλαβε η κ. Macauley από την Ένωση Αφρικανών Γυναικών η οποία έδωσε έμφαση στις μετανάστριες με αναπηρία και επεσήμανε ότι οι γυναίκες αυτές είναι συνήθως κλεισμένες στο σπίτι –«αόρατες», θίγοντας το ζήτημα της διαπλοκής των κοινωνικών κατηγοριών, η οποία επιβαρύνει την ένταξή τους στην κοινωνία. Η κ. Macauley ζήτησε τη βοήθεια των στελεχών του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας προκειμένου να διατυπωθούν προτάσεις

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα»
για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**» στις
πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

που θα στοχεύουν στην ένταξη και την υποστήριξη των μεταναστριών και στο σημείο αυτό οι κυρίες Λάγιου και Κοφινάκου επεσήμαναν ότι οι φορείς τους μπορούν να συνεργαστούν με την Ένωση Αφρικανών Γυναικών, προκειμένου να βοηθήσουν στην ενίσχυση και στήριξη των μεταναστριών με αναπηρία. Στη συνέχεια, η κ. Λάγιου ενημέρωσε σχετικά με το αίτημα που είχε υποβάλει ο φορέας που εκπροσωπεί, στο πλαίσιο της τελευταίας απογραφής, με το οποίο είχε εισηγηθεί την καταγραφή των ατόμων με αναπηρία, αίτημα το οποίο δεν ικανοποιήθηκε. Πέρα από τις δυσκολίες που δημιουργούνται από την έλλειψη επίσημης καταγραφής των ατόμων με αναπηρία, οι συμμετέχουσες διατύπωσαν την ανάγκη δημιουργίας οργάνου ισότητας για τα άτομα με αναπηρία, το οποίο θα μπορούσε, για παράδειγμα, να ενταχθεί στο πλαίσιο της λειτουργίας της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, και στο οποίο θα έχουν πρόσβαση οι γυναίκες με αναπηρία. Για όλες τις προτάσεις που διατυπώθηκαν τόσο από τις εισηγήσεις, όσο και στο πλαίσιο της συζήτησης, η κ. Μάρη δεσμεύθηκε ότι το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας θα συγκεντρώσει και θα καταγράψει όλες τις προτάσεις, με την οπτική του φύλου, τις οποίες θα αποστέλλει στις συμμετέχουσες προκειμένου να σχολιάσουν.

Στη συνέχεια, η κ. Μανδηλαρά ενημέρωσε τα μέλη της θεματικής ομάδας εργασίας για τα επιμορφωτικά σεμινάρια που σχεδιάζονται στο πλαίσιο του ίδιου Έργου και κάλεσε όλες τις συμμετέχουσες να ενημερώσουν με τη σειρά τους τα μέλη των φορέων που εκπροσωπούν, προκειμένου να συμπληρώσουν τη φόρμα συμμετοχής στα εκπαιδευτικά σεμινάρια, η οποία βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Έργου www.gynaikes-politiki.gr.

Η κ. Μιχαλοπούλου από τον Πανελλήνιο Σύλλογο με Καρκίνο του Μαστού «Άλμα Ζωής», σημείωσε τις ιδιαιτερότητες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες με καρκίνο του μαστού και ζήτησε, κατά τη διατύπωση προτάσεων, να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι ανάγκες τους.

Η κ. Νταλάκα από το Γραφείο Ισότητας της Ένωσης Περιφερειών ενημέρωσε για τις δραστηριότητες που αναπτύσσει το νεοουσταθέν Γραφείο και πρότεινε τη μελέτη του Οδηγού Εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Χάρτας για της Ισότητα στους Δήμους και τις Περιφέρειες, στο οποίο περιλαμβάνονται συγκεκριμένες προτάσεις και για τις γυναίκες με αναπηρία.

Η κ. Αθανασιάδου από τον Όμιλο Unesco Δήμου Αμαρουσίου Περιφέρειας Αττικής, σημείωσε το ρόλο που διαδραματίζουν τα έμφυλα στερεότυπα στη δημιουργία και διαίωνιση των πολλαπλών διακρίσεων και μίλησε για το υλικό που έχει εκπονήσει ο φορέας που εκπροσωπεί για το ζήτημα των στερεοτύπων στα ΜΜΕ και την εργασία, τα οποία συμβάλουν στην εκδήλωση βίας κατά των γυναικών.

Συνάντηση Θεματικής Ομάδας Εργασίας του Δικτύου «Ελένη Σκούρα»
για την «Ενίσχυση της Συμμετοχής των Γυναικών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες» στις
πολιτικές διαδικασίες και τα κέντρα λήψης αποφάσεων

Η κ. Τουρή από το Εργαστήριο Σπουδών Φύλου του Παντείου Πανεπιστημίου σε ερώτημα σχετικά με τις δράσεις που αναπτύσσει το Εργαστήριο για τις γυναίκες με αναπηρία, επεσήμανε ότι τα πρόσφατα ερευνητικά προγράμματα που έχει υλοποιήσει το Εργαστήριο αφορούσαν σε θέματα μετανάστευσης, σημειώνοντας ωστόσο ότι σε εκδηλώσεις (Ημερίδες, Συνέδρια κ.λπ.) που έχουν πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο των Προγραμμάτων αυτών, υπάρχει διερμηνεία για τα άτομα με αισθητηριακές αναπηρίες.

Στο τέλος της συνάντησης της θεματικής ομάδας εργασίας, η κ. Γιαννή από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, αναφέρθηκε σε μια πρακτική που έχουν ακολουθήσει γυναικείες οργανώσεις στην Αμερική, που ασχολούνται αποκλειστικά με την προώθηση των γυναικών στην πολιτική. Οι οργανώσεις αυτές αναλαμβάνουν την εκπαίδευση των γυναικών αυτών με την προϋπόθεση ότι –εφόσον εκλεγούν– θα υποστηρίξουν συγκεκριμένα θέματα για την προώθηση των γυναικών και τα δικαιώματά τους.

Το Έργο: «Ενθάρρυνση και υποστήριξη της συμμετοχής των γυναικών σε θέσεις πολιτικής ευθύνης και εκπροσώπησης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο πολιτικής» υλοποιείται από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας και εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: «Διοικητική Μεταρρύθμιση» στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ.

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.)
Χαρ. Τρικούπη 51 & Βαλτετσίου, 106 81 Αθήνα
Τηλ.: 210 3898000, fax: 210 3898079
E-mail: kethi@kethi.gr, kethi@gynaikes-politiki.gr
www.kethi.gr, www.gynaikes-politiki.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

5